

POPLATKY VE ZDRAVOTNICTVÍ

„Váda nebude znovu zavádět poplatek za hospitalizaci. S účinností k 1. lednu 2015 zruší poplatek za recept i za ošetření v ambulantní sféře. Ponechá pouze regulační poplatek za využití pohotovostních služeb.“¹ Zdá se, že tak končí jeden z nástrojů zdravotnické reformy z pera někdejšího ministra Tomáše Julínka. Jaký byl příběh poplatků ve zdravotnictví, jaké jsou výsledky této politiky a co přinese jejich zrušení?

PŘÍBĚH REGULAČNÍCH POPLATKŮ VE ZDRAVOTNICTVÍ

Regulační poplatky ve zdravotnictví byly zavedeny novelou Zákona č. 48/1997 Sb., o všeobecném zdravotním pojištění. Opatření bylo součástí reformy zdravotnictví tehdejší vlády Mirka Topolánka (koalice ODS, KDU-ČSL a SZ). Od 1. 1. 2008 tak začali lidé platit poplatek za návštěvu lékaře (30 Kč), za den pobytu v nemocnici či jiném léčebném zařízení (60 Kč), za návštěvu pohotovosti (90 Kč) a za položku na receptu (30 Kč). Stanoven byl roční limit 5 000 Kč. Pokud lidé na poplatcích zaplatili více než tuto částku, mohli si požádat o vrácení peněz.

Cílem bylo zamezení plýtvání ve zdravotnictví. Tím, že lidé budou k lékaři chodit jen tehdy, když to skutečně potřebují, mělo ubýt pacientů a lékaři by na pacienty měli mít více času. Poplatky měly také omezit korupční jednání ve zdravotnictví. Zavedením limitu poplatků měli být chráněni více nemocní pacienti a zároveň se mělo na jejich léčbu dostat více prostředků.

Zavedení poplatků provázely od počátku odpor opozice a ani všechny koaliční strany nebyly jejich vřelými zastánci. V dubnu 2009 tak došlo k několika úpravám. Od poplatků za návštěvu lékaře byly osvobozeny děti do 18 let. Senioři užívající pobytové sociální služby platí poplatky pouze, pokud jim po zaplacení za ubytování a stravu zbude více než

800 Kč. Zároveň byl snížen ochranný limit pro děti do 18 let a seniory nad 65 let na 2 500 Kč.

K další úpravě došlo na přelomu let 2011 a 2012, kdy byl poplatek za den pobytu v nemocnici navýšen na 100 Kč a poplatek 30 Kč za položku na receptu nahrazen poplatkem za recept.

NÁZORY VEŘEJNOSTI

Poplatky ve zdravotnictví se nikdy netěšily podpoře veřejnosti. Nejvíce lidí podporuje poplatek za pobyt v nemocnici, avšak i zde převažují negativní odpovědi. U téměř všech ostatních poplatků však negativní postoj zaujímají nejméně dvě třetiny občanů.

Jako test podpory veřejnosti politiky poplatků lze vnímat i krajské volby v roce 2008. Vítězná ČSSD svou kampaň tehdy postavila na odporu vůči poplatkům a uspěla ve 13 krajích, celkově ve volbách získala 35 % hlasů.

Tabulka 1: Náklady občanů na regulační poplatky – srovnání v čase

	2006 S/N	2010 S/N	2011 S/N	2012 S/N	2013 S/N
Při pobytu v nemocnici připlácet na stravu a lůžko.	40/55	47/50	38/58	38/59	42/56
Platit za návštěvu u specialisty, pokud jeho návštěva nebyla doporučena praktickým lékařem.	41/51	36/59	31/62	31/65	30/66
Platit poplatek za návštěvu u lékaře.	-	32/66	23/76	19/79	19/80
Platit poplatek za položku na receptu v lékárně.	-	13/85			
Platit jednotný poplatek za recept v lékárně.	-	-	48/49	36/60	32/64

Pozn.: S= součet souhlasných odpovědí, N= součet nesouhlasných odpovědí. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v. v. i., Naše společnost.

¹ Programové prohlášení vlády

Po krajských volbách byly poplatky ve většině krajů alespoň v některých zařízeních propláceny. Konkrétní politika se však v jednotlivých krajích lišila. Po nezávazném stanovisku Evropské komise v červnu 2010, že proplácení poplatků může být chápáno jako nedovolená soutěž, začaly kraje postupně od proplácení poplatků ustupovat.

VÝSLEDKY

Podle analýzy spotřeby zdravotnických služeb Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS) v letech 2007-2012 se zavedení poplatků odrazilo jednoznačně ve snížení návštěv pohotovosti a počtu receptů na léky. Spotřeba léků však neklesla. Počet ošetření lékařskou službou první pomoci u dospělých klesl mezi roky 2007 a 2012 o 45 %, v případě dětí o 20,6 %. Výjimku tvoří stomatologická pohotovost, jejíž využívání vzrostlo o 7 %. Počet receptů v roce 2012 byl na úrovni 77,4 % počtu v roce 2007. Denní spotřeba léků však v čase mírně stoupá. Postupný pokles využívání ambulantních služeb a služeb lůžkové péče je podle ÚZIS důsledkem více kroků zaměřených na úspory ve zdravotnictví.

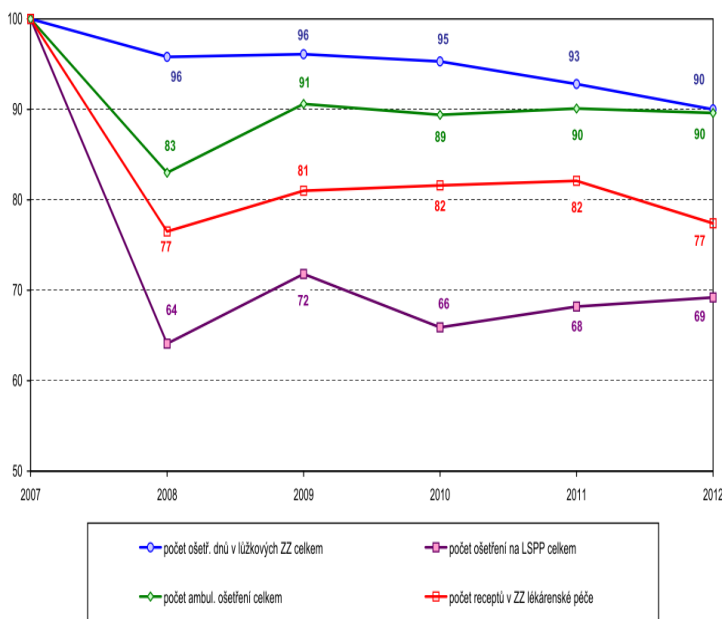
Regulační poplatky přinesly každoročně do zdravotnictví více než 5 miliard Kč, v letech 2008 až 2011 to bylo mezi 5,3 a 5,8 miliardy Kč. Také ministerstvo zdravotnictví počítá v souvislosti se zrušením poplatků s výpadkem 5,5 miliardy Kč.

ZRUŠENÍ POPLATKŮ

ČSSD a KSČM se několikrát neúspěšně pokoušely o zrušení zdravotnických poplatků. Hlavním argumentem bylo právo na bezplatnou zdravotní péči a obava z negativních dopadů na sociálně slabé občany. Stížnosti ČSSD vyhověl Ústavní soud až v červnu 2013, kdy k 31. 12. 2013 zrušil poplatek za pobyt v nemocnici. Nová vláda ČSSD, ANO 2011 a KDU-ČSL se dohodla, že poplatek znovu zavádět nebude a že od ledna 2015 zruší i ostatní poplatky kromě poplatku za pohotovost.

Před novým ministrem zdravotnictví Svatoplukem Němečkem tak stojí úkol najít náhradu za prostředky, které do resortu zdravotnictví plynuly z výběru poplatků. Vláda se v programovém prohlášení zavazuje, že výpadek prostředků bude kompenzován ze státního rozpočtu. Část financí má být zajištěna valorizací plateb za státní pojištění. Nemocnice mají část peněz dostat v červenci a druhou část v říjnu tohoto roku - dohromady asi 2 miliardy korun, což činí zhruba částku, o kterou přijdou nemocnice v důsledku zrušení poplatku za pobyt v nemocnici.

Využití zdravotnických služeb 2007-2012 (zdroj: ÚZIS ČR)

Zdroje:

CVVM. Tisková zpráva. Názory obyvatel na poplatky ve zdravotnictví a jiná vybraná opatření – prosinec 2013.

(http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7164/f3/oz140115.pdf).

Česká televize (www.ceskatelevize.cz).

iDnes.cz (www.idnes.cz).

Novinky.cz (www.novinky.cz).

Programové prohlášení vlády.

([http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-](http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove-prohlaseni-unor-2014.pdf)

[dokumenty/programove-prohlaseni-unor-2014.pdf](http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove-prohlaseni-unor-2014.pdf)).

ÚZIS ČR. Aktuální informace č. 40/2013.

(http://www.uzis.cz/system/files/ai_2013_40.pdf).

VZP ČR (www.vzp.cz).

